

ÖTÖSTŐ: OLSVA, MRE

ÖTÖSTÉS IDEJE: 1974.

TART.: LEKTORI VELEMÉNT EÖTÖD A.: SONOGY
MEGYE NÉPRAJZA I., S. N. NÉPICÖLTÉSETE
C. MUNKÁSAIÓL

3 lap

FÖLDRAJZI MUTATÓ: BUDAPEST

SZAKMUTATÓ: XXXIII

PAPÍRIPARI VÁLLALAT

KISKUNHALASI GYÁRA

LEHATÁRÓMÁS

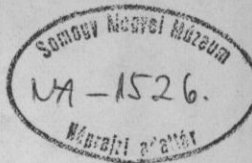
ÁTVEVETVE AZ EBYS, MK. 2673-as TÉTELE ALÓL.

2673. adatr.

Somogy Megyei Múzeumok
Igazgatósága
Kaposvár.

Budapest, 1974. aug. 31.

Tárgy: Lektori vélemény
Együd Árpád:
Somogy Néprajza I.
Somogy megye népköltészete.
c. munkájáról.

Együd Árpád sok tekintetben hasonlítható Vikár Bélához, napjaink viszonyai közt dolgozó sokoldalú, fáradhatatlan folklorista ő. És amennyire sokágu, sokoldalú, mindenre felfigyelő a kutatómunkája, annyira koncentráltan alkalmazza ezt egy tájegység keretein belül: Somogy megyében és néhány, vele szorosan határos Tolna és Veszprém megyei községben. A térbeli koncentrálttságot fokozza az időbeli: gyűjtő-kutatómunkája nem terül szét évtizedekre, hanem egy viszonylag rövid szakaszon belül, másfél évtizedre sűrítve igyekszik kimeríteni Somogy magyarságának szellemi néprajzát. Így szinte - történelmi mértékkel mérve - pillanatfelvételnél, de rendkívül éles és részletes képet kapunk a tájegység gazdag és sokszínű hagyományaiból. Vikár Béla is kb. egy-másfél évtized alatt járta be a megye legkülönbözőbb helyeit és gyűjtötte a folklor legkülönbözőbb kategóriáit. Így nagyon reális és tanulságos az összehasonlítás is: a két nemzedéknyi különbség nemcsak a hagyomány nagyrészének tovább-élését, részbeni halványulását mutatja be, hanem a műfajgazdagságnak soha nem sejtett sokaságát, a kutatás szempontjainak és témáinak megsokszorozódását. Fokozza a koncentrálttságot és valóságúságot az, hogy mindezt egyetlen gyűjtő munkásságán belül adja meg: egyaránt bizonyítva ezzel, mennyi anyag gyűjthető még /csak megfelelő szakember kell hozzá/ és mennyire érdemes intézményes lehetőséget nyújtani az arra elhivatott korábbi amatőr-folkloristának, hogy rövid időn belül mennyiségben, tagozottságban és részben minőségben is utolérje, sőt felül is múlja a központi kutatókat.

A Bevezetőben Együd azt írja, hogy jelen válogatása csupán 1/3-a saját teljes gyűjtésének. Ez fokozottan bizonyítja az előbb elmondottakat, másfelől dicséri a gyűjtő-kutató-szerkesztő Együdnek példás önfegyelmét, azaz szigorú válogató-munkáját. Ugy válogat, hogy ne a műfajok sokasága csökkenjen, ellenkezőleg: hogy viszonylag kevesebb változatból minél több típus, műfaj, kategória széles spektruma nyiljon ki az olvasó előtt. Bár anyaga "csak" saját gyűjtése, az is kiderül, hogy az utóbbi másfél évtizedben senki, még központi szakember sem gyűjtött Somogyban ennyiféle, ekkora mennyiséget, ilyen arányos földrajzi megoszlásban a szellemi néprajz terén. Szintén Vikárra emlékez-

tet Együd abban is, hogy nem-zenész létére hangfelvételen örökíti meg a népdalok és népballadák dallamait. Ezzel Vikár hallatlan szolgálatot tett a magyar néprajz- és zenetudománynak egyaránt. Együd is hiteles anyagot ment meg a zenefolklorisztika számára, még ha ez az anyag 90 %-ban ismert dallamtípusok újabb változatait jelenti is. Akadt azonban altípusnak tekinthető, eddig alig ismert, vagy Somogyból nem várt dallam is Együd gyűjtésében, ami ismét azt bizonyítja, hogy elhivatott, fáradhatatlan kutató még ma is talál meglepő dolgokat. Ilyen például a kisbárapáti "Kincsem, feleségem" dallama.

Kimondottan népzenei szempontból a kiadványt egy főszöveg-fejezettel és Zenei Jegyzetek-vel kellene ellátni, mindkettőben néhány tucat válogatott dallampéldával. A főszövegben, az utolsó szövegfolklor-fejezet után, mintegy a somogyi szellemi néprajz kiegészítéséül, kívánczik egy rövid, de hiánytalan népzenei keresztmetszet a kutatás mai állása szerint. Ciméül ezt javaslom:

A somogyi magyarság népzeneje.

Ezt követné a szövegfolklor-szemponthu Jegyzetek, majd a Zenei Jegyzetek. A Zenei Jegyzetek-ben ~~köz~~ közölnék néhány olyan dallamot, aminek szövege a főszöveg-részben szerepel. Nem törekednék minden közölt szövegnek dallamát is közreadni /hisz ez már összkivadvány-feladat, nem egy válogatásé/, csak vagy a tájra jellemző sajátos dallamokat, vagy archaikus ~~összmagyar~~ jellegű dallamokat közölnék itt. Ahol az adott szövegnek már más gyűjtőtől, korábbról, megfelelőbb dallamváltozata van, ott ezt közölném, illetve csak utalnék a dallam megjelenési helyére Bartók, Kodály, Vargyas vagy Járdányi példatáraiban, továbbá a Rajeczky összeállította, közforgalomba hozott hanglemezeken. Így megoldható az, hogy a legtöbb szövegpéldához a dallamot is kézbe veheti /ill. meghallgathatja/ az olvasó. A főszövegi Népzene-fejezet viszont magát a népzenei rendszert tárná elő, függetlenül szövegtipológiai tagozottságától. A két fejezet tehát kiegészíti egymást és kiegészíti a szövegfolklorisztikai anyagot is, anélkül hogy arányeltolódást okozna a kötetnek népköltészeti, tehát szövegfolklor-jellegében.

Érdemes volna a kötetet egy-két kislemeznyi eredeti hagnzó példával is ellátni, nagyrésztben Együd gyűjtéséből, helyenként más gyűjtő akadémiai vagy Néprajzi Múzeum-béli felvételéből.

A két zenei fejezet miatt a Forrásjegyzékbe fel kell venni néhány további publikációt /köztük a hanglemezyár kiadványait/.

Végül a Bevezető utolsó bekezdéseit kellene átírni - lásd alább. Mindezeket összegezve, Együd Árpád munkáját nagy tudományos és köz-művelődési értéke miatt feltétlenül kiadásra ajánlom.

Olsvai Imre

/ Olsvai Imre /

népzene kutató és zeneszerző, a
MTA Zenetudományi Intézet Népzene kutató
Csoportjának tudományos munkatársa.
1012 Budapest I. Attila-ut 127.

/ a Bevezető két utolsó bekezdésének szövege ez legyen: /

Az itt közreadott valamennyi énekelt szöveg dallamának közlése szétfeszítené kötetünk kereteit. Nem is célunk, hogy a szövegfolklór széles skálájának bemutatását a zenefolklór-vetület teljességével terheljük meg. Ez szinte külön vaskos kiadványt igényel. Mivel szövegeink, illetve azoknak korábban gyűjtött somogyi változatai igen szép számmal jelentek már meg a MAGYAR NÉPZENE TÁRÁ-ban és Bartók, Kodály, Vargyas, Járdányi példatáraiban, továbbá hangzó formában, közforgalomba hozott hanglemezeken is, - ezért elegendőnek tartjuk, ha a somogyi magyarság népzenejéről rövid áttekintést nyújtunk és további dallampéldákat a Zenei Jegyzetek-ben adunk meg, illetve utalunk rájuk. A zenéről szóló fejezet és a Zenei Jegyzetek Olsvai Imre népzene kutató munkája.

Somogy szellemi néprajzának, az általunk vizsgált területeknek bemutatására térképet és statisztikai kimutatást közlünk, amit a térképpel együtt érdemes használni.